

Slovenski GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

List 3. V Celovcu 1. februarja 1867. Letnik X.

O planine!

(Zložil Fr. Levec.)

planine, o planine,
Rožnate planine vé,
Kinč slovenske domovine,
In pa sinje ve goré,
Ki ste žive skalovite
Straže našega svetá,
O pozdravljene bodíte!
Kličem tožnega srcá.

Kolikrat se v meni glási
Radosten na vas spomin,
Pred menoj vrsté se časi,
Ki sem vžil je vrh planin,
Ko presrečen na višavah,
Srčnega veselja vnet,
Po ravninah in nižavah
Pisani sem gledal svet.

Vsako jutro zlato zoro
Sem pozdravljal prevesel,
In čez dan v zeleno goro
Glasno žvižgal, glasno pel;
Mislim sem, da rože krasne
Meni se razcvitajo,
In da ptiči pesme glasne
Meni le prepevajo.

Toda moral zapustiti
Tebe sem, planinski raj!
In med druge ljudi iti
Po poklicu v drugi kraj.
Res, povsod se da živeti,
Kdor poguma kaj imá,
A samo v domači sveti
Zemlji sreča je doma.

Torej moje srčne želje
Ve zelene ste goré,
Kjer otročje kdaj veselje
Vživalo mi je srcé.
Na višavah domovine,
Kjer ves moj živi spomin,
O planine, o planine,
Srečen bil bi gorski sin!

Nemški valpet.

(Povest, spisal J. Jurčič.)

Družčine res nisem imel posebne, kaj bi djal, še doberšne ne, ono jesen, ko sem nekega popoldne na ploščati skali v hosti sedel z Blažem Pumprehtom, c. k. pisarjem. Pa da si je v tem poslednjem stavku tako poštena resnica povedana, da bi pred vsako sodnijo z mirno vestjo tri prste za njo vzdignil in se vsemu dobremu odpovedal, bati se je vendar, da ne bi Blaž Pumpreht zvedel, kaj se očito o njem piše. Blaž Pumpreht pak je preveč realen mož, da bi bral tega ali onega jezika povesti. To in pa zaupanje, da mu ne bo nobeden tistih bralcev, ki ga osebno poznajo, ničesa povedal, kako sem ga obiral, — to me tolaži in še enkrat ponavljam: prav dolgočasen tovariš je bil ta Blaž Pumpreht. Ves božji dan skoro sva vsak z eno puško lazila po hosti in ves ta čas mi je sitni Pumpreht pravil — stoj! zdi se mi, da še povedati ne smem, kaj mi je pravil, zakaj bere se v svetem pismu: gorjé mu, po komur pohujšanje pride. Pa saj veste, da je človek, kedar boljšega nima, z vsem zadovoljen, kar Bog da. Tega bi si pa vendar zraven vsega drugega natolcovanja ne upal izreči, da Pumprehta ni Bog dal, zakaj njegova mati bi me potem za lažnika in vedi ga bog še za koga obdolžila, če še živi.

Vendar mi vest ne da drugače, da to obiranje cesarskega pisarja vsaj s tem malo popravim, da z vso resnobo povem: Blaž Pumpreht je imel zraven družih skritih dobrih lastnosti še eno vidno, namreč polno čutaro vina, katero sva — kakor lisica in lisjak v narodni pesmi — oba vkup pila. Tudi pol hleba, dve klobasi in tri glavice česna sem videl iz Pumprehtove torbe na dan priromati, ktera jedila je Blaž z veliko lakoto trl in zlasti, kar se tiče česna, trdil, da sicer vé, kako nesloveča in kmečka jed je to, da se pa njemu prav prileže. Jaz pak sem mu dokazoval, da je bilo česno jesti pač v nekdanjih starih časih nesloveče opravilo, da pa današnji svet že drugače o tem sodi, sosebno od kar je tam v španski deželi živela in hodila bosonoga gospodičina, nepriemerljivo lepa Dulcineja iz Toloze, slavna ljubica hrabrega viteza žalostne postave, Don Kišota, ktera je česno posebno v čisljih imela, če njen zgodopisec ne laže.

Ko sva se tedaj s Pumprehtom tako o česnu pogovarjala, prav tako kakor se med možmi govori, približa se nama tretji mož. Ne vem že več, ali sva bila tako v svoj pogovor zadolbena, ali je mož tako tiho prišvedral po stezi, ki je mimo držala, domislil se pa še, da ga nisva poprej videla, kakor da je naju ogovoril: „Prosim za dar božji, bodem molil za duše v vicah.“

Že ta prošnja je naznanjala vsakdanjega berača. Bil je star, porasen in sivolas mož drobnega, zeló nabranega obraza in velicij še vedno živih oči. Hodil je ob kljukasti palici in je bil še precej snažno opravljen.

„Daj mu tisto vino, kar ga je še v čutari, daj! Saj ga imava že dovolj za zdaj“, pravim Blažu Pumprehtu.

Ali on odkima z glavo, poželjivo ogleduje čutaro in pravi: „Škoda ga je. Eno glavico česna vam dam, mož, na-te!“

Berač je zmajal z glavo kakor pred Pumpreht, zaničljivo ustna nategnil na smeh in djal: „Česno samo na sebi v jezik peče in je trdo, jaz pa zób nimam.“

„Daj mu malo kruha in tisto kapljo vina“ pravim.

„Nič — odgovori Pumpreht ter ogleda čutaro. — „Še ga je za tri debele požirke. — Pa dam ga vam, mož mavhar, če česno sneste popred.“

Berač valja tisto česno po roci in ga opazuje okoli in okoli. Videlo se mu je, da bi rad vino zaslužil, pa bal se je ugrizniti.

„Še kos kruha bom dal po vrhu, mož, snejte tisto“, reče Pumpreht, kteremu je, kakor se je videlo, beračeva zadrega veliko veselje delala.

Po kratkem premisleku se starec vsede namra nasproti in jezno začne česno lupiti in grizti. Menda ga je jako v jezik peklo, kajti kislo se je držal, solze so mu večkrat v oči stopile in zdaj pa zdaj je zamizal in stresnil se, tako da se mi je revež res smilil. Ali gospod Pumpreht se ni dal preprostiti, da bi bil pred vino dal in kruh. Neusmiljeno se je smejal prizadevam starega moža, tako da sem bil že jezen. Kako vendar more človek nad tem veselje imeti, da starega berača muči, mislil sem si.

Starec je bil polovico pekočega daru s trudom in težavo uničil, drugo polovico pa je z obupnim pogledom v roci držal in bolj tiho djal: „Ne bo šel!“

V tem hipu je Blaž Pumpreht kaka dva streljaja od nas v dolini zagledal lepo deklico, ki je bila prišla detelje kosit. Ker je bil ves mrtev na ženske, pozabil je v hitrici mene, berača, vino in česno ter je zdirjal proti polju, kakor bi ga devet beričev podilo.

„Vrzite česno strani pa izpijte to“ pravim beraču.

Mož blazno prime kruh in vino. Videlo se je, da se je prvi in drugi oddušek starcu kaj prilegel, zakaj precej je bil nekaj bolj gibčen in oči so mu svitleje prihajale. Primeknil se je bliže k mojemu kamenu in djal: „Ta gospod je še ves neumen. Komaj je babnico zagledal, že je k nji tekel. Ne vé, kaj je ta svet, kakor jaz nisem vedel. Ko sem bil jaz mlad, bil sem ravno tako neumen. Mislil sem, da je vse, kar vidim, moje dekle. Zdaj pa ko sem star, mislim, da je vse, kar vidim, skorja kruha. Pa zakaj letim za kruhom? Samo zato, da bi si to ubogo življenje ohranil, ki ni trhlene jarmovke vredno in pusto, kakor bi za syinje v mlin napravil v raztrgan žakelj. Vidite, vsi smo neumni, mladi in stari. Kaj menite, da bi meni treba bilo zdaj-le za to kapljo vina in ta kruh — Bog ga onemu gospodu in vam povrni — beračiti, kobi bil za mladih let imel tako pamet ko zdaj? Pa mlad človek in star pes sta si enaka po umu: nobeden se ne poboljša. Saj veste, da je star pes po zimi v listji ležal za hlevom, in se od mraza tresel. Tačas je pač lepe obljube delal in djal: Molči pes! kedar poletje pride, sezidal si boš gorko pesjo hišo, da te ne bo več zeblo. Pa kaj stori, ko pridejo gorki pesji dnevi? Ali ga je videl kdo hišo zidati? kaj še! V konoplje se vleže, jezik na hladno pomoli in hude dneve pozabi. Taki smo vsi. Če Bog na take namene gleda, pridemo vsi doli v pekel.“

Da-si sem prej mislil starca brž ko mogoče odpraviti, zdele so se mi vendar te poslednje njegove besede tako nekako modre in za ena-

cega moža nenavadne, da mi je pri tej priči zanimljiv postal. Da more ta človek tako govoriti — mislil sem — gotovo nima mrtvega praznega življenja za seboj, moral je živeti ne samo s telesom, ampak tudi s fantazijo in premišljevanjem raznih prikazni, ktere so ga srečevale. Če pa že taci ljudi med izobraženimi ni veliko število, kolikanj bolj ga moram vesel biti, da ga dobov v krdelu, kjer bi ga ne iskal najprvo.

„O skušal sem skušal, Bog ne daj da bi toliko! — odgovarjal je mož na več mojih vprašanj. — Nektere matere kruh sem jedel in pod nektero streho sem spal. Tam v Beneži-Najstati sem bil, stradal in pijančeval, vesel in obupen.“

„Kje je to v Beneži-Najstati?“

„To je že še nekaj več ko devet korakov od Dunaja sèm“, pravi mož in se nasmehne, da ne vem tega. Še le po pomisleku sem se spomnil, da je berač mesto Wiener-Neustadt po svoje prekrstil.

„Tedaj znate tudi še kak drug jezik govoriti, postavim nemški?“

„Tri leta sem bil tam. Znal sem nemško usnje strojariti, nemško jesti in piti in druge reči počenjati, govoriti pa nisem hotel znati več kakor toliko, da sem lahko svoj zaslužek zapravil. Še tisto kar so se ušesa brez moje volje naučile, nisem hotel govoriti in še dan danes nočem. Vem, da boste mi djali, da sem neumen in čuden človek. Sam vem, da sem res, pa zarad ene ženske je bilo vse to.“

In možiček se začne smejati.

„Zakaj pa ste šli tako daleč po svetu?“ vprašam jaz.

„Če kratko povem, rečem: zarad ene ženske, ki je nemško govorila in me za nos zvodila. Ko bi pa na dolgo pripovedoval, ne bi poslušali in tudi že davno nisem pravil in — da po pravici povem — tudi pripovedujem nerad vsacemu te kvante, zato ker posebnega ni nič.“

Trd je bil starec, ni se dal napraviti, da bi bil kaj povedal.

Zlasti pa ko je zagledal, da moj neslani tovariš Blaž Pumpreht gre nazaj, obmolknil je čisto in začel razbirati svoje mavhe.

„Zapodila me je! pomisli ti, — djal je Pumpreht. — Ali čedna punčara je presneto lepa. Bodem že zvedel, čegava je in bom še druge strune napel. Kaj pa vi, mož, ali ste zgrizli česno? Ali je bilo sladko? Kislo ste se držali, mož, kislo!“

Berač ni odgovoril ničesa. To Pumprehtu ni bilo po godi in djal je:

„Škoda, da sem potepuhu dal vino, mar bi ga bil sam izpil ali pa po tleh izlil!“

Težavno mi je bilo Pumprehta samega domu odpraviti. Še le ko je videl, da jaz nikakor nisem voljen ž njim iti, odšel je in godernjaje klel, da more človek tako svoje poštenje pozabiti, da se če s capastim beračem pogovarjati. Jaz pak sem bil vesel, da je šel.

„Ko bi bil jaz mlad in mlade pameti, kaj menite, da bi bil ta gospod tako pete odnesel? E hudo kri sem imel, ne bi se bil dal tako pitati, ko zdaj! Pa kaj se hoče, taci ljudi je največ na božji zemlji, kakor je ta gospodé. Zató mu zamere ni“, djal je berač.

Nekaj potem mi je starec jel praviti svoje dogodke. Kolikor je mogoče, povem vse ž njegovo besedo ter želim, da bi bralca vsaj na pol toliko zanimalo, kakor so mene.

(Dalje prihodnjič.)

Mala Furlanka.

(Noveleta, spisal Fr. Celestin.)

(Dalje.)

Zraven mene je sedel nek žandar, kadeč iz velikanske, s srebrom okovane lule. Da bi besedo sprožil, pohvalim mu zares lepo kadilno orodje, in ugenil sem jo. Zavihal si je črne brke podnosne, namuznil se mi prijazno, in potem so mu tekale besede kakor voda na mlin, kedar se jez odpre. Pravil mi je na dolgo in široko zgodovino svoje lule, kako dolgo ga že vleče iz nje, kako mu jo vsi zavidajo, kako so ga že večkrat upijali fantje, da bi mujo bili izmeknili, da jo je pa vselej še o pravem času dal krčmarici spraviti, kedar ga je jel čutiti.

Komaj na pol sem poslušal zgovornega branitelja deželskega reda in miru, oziral sem se rad na malo deklico. Večkrat so se srečali najini pogledi, in bilo mi je potem vedno v glavi veliko otožno oko njeno. Menda me je bil spazil kadeči sosed, ker jel je gledati onadva in posebno njega. Skušal sem, da bi mu bral na obrazu, kaj misli o unima dvema, a drugega nisem videl, kakor da je časi posebno močno potegnil iz prelepe lule in resno z glavo zmajal, nepremekljivo v Furlana gledaje. Enkrat mi reče potem početji: „Kje vruga! je ugrabil uni jastreb ljubo golobico?“ Zadele so te besede prav v središče nejasne sumnje moje, in odgnale jej nekako megle, da mi je glasno nekaj govorilo: uni Furlan nima čiste vesti. Sedaj sem tudi opazil, kako se ugiblje Furlan pogledu žandarjevemu, in kakoga nekako greje, če ga dalje gledamoj sosed. Povedal sem natihoma in ob kratkem, kar sem o unima vedel in sumil, in nekako oveselilo me je, ko mi je žandar pritrdil in šepnil na uho: „Glavo stavim, da je uni-le zrel za nas, kakor pravimo. Škoda le, da ga nimam pod palcem, brž bi ga izvil.“

Pade mi tū na um, da bi se morda izvedelo kaj z zvijačo. Tuhtal sem in mislil, da bi vjel v kakem kotu spomina pripravno kriminalno novelo, ki sem jih svoje dni veliko noter natlačil. Našel sem tudi res eno prav podobno, v kateri jej tudi žandar imel imenitno nalogo. Kakor nalašč, mislim si, in razodenem sosеду plan svoj, prošé ga za pomoč, a prijazno se opravičevaje odgovori mi, da mu je prav žal, da se mora pa na postaji, h kateri smo se ravno pripeljali bili, od nas posloviti. Res nabaše moj bivši pomočnik in spe zalo lulo, prižge jo, in na vso moč kadé stopi ven med pozdravljajoče ga znanke. Jaz pa sem po spominu iskal druge kriminalne novele, v nesrečo pa nisem dobil nobene.

Dozdevalo se mi je, da je Furlan po žandarjevem odhodu mirnejši, kar sem se ve da stavil v dotiko s svojo sumnjo. Na prihodnji postaji dal si je prinesiti precejšnjo merico žganja, in postal je potem nekoliko zgovornejši. Začel je s sosedom svojim nekaj navadnega govoriti. Jaz pa ogovorim malo deklico; toda v začudenje veliko dobim odgovor samo v otožnem pogledu. Ponovim torej vprašanje, deklica me je še mileje pogledala, in ustnici ste se jej tresli, kakor bi se hudo ustavljali odgovoru čez zobe. Čudenje moje poviša tū zagotovljenje stričevu, da deklica ne zna drugega jezika kakor materni furlanski. „Revica je prav žalostna“, pristavil je, „ker nima drugega nikogar na svetu kakor

mene." To mi je bila očitna laž, saj sem prej sam govoril ž njo. Pogledal sem tū deklico, zarudela je, pobesila oči in molčala.

Na glas sem hotel vpričo vseh ga razglasiti za lažnjivca, in deklico sem menil poklicati za pričo. Ni li bilo sedaj očito, da stric ne hodi po pravih potih? Zakaj bi pač tako ravnal? Gotovo jej je prepo-vedal govoriti, in more li kaj takega storiti brez posebnega vzroka? Zmeraj bolj sem si budil v spominu vsako besedo dekličino, in zmer jasneje se mi je videlo, da je ta „stric“ brez materinega dovoljenja od- peljal deklico. Nečloveška mati bi pač bila, ki bi izročila njemu ljubo dete, in mater je deklica imela, saj mi je ravno prej pravila o njej.

V take misli sem bil vtopljen, ko zažvižga hlapon in konduktar zavpije: „Postaja M. deset minut!“ Kakor je sploh navada, šli so eni se okrepčat, eni pa so se samo do tūsempeljali. Med zadnjimi je bil tudi Furlan, in to me je nekako presunilo. Bil sem skoro prepričan, da ostane najzanimivejši del dogodbe moje nerešen, in da bi se gotovo Furlan udal, ko bi ga deli v klešče. A kaj sem mogel sam opraviti? Kdobi mi bil verjel, ko bi bil sumnje svoje tudi očitno izrekel in pri gosposki iskal pomoč? Dokaze, dokaze! bodo mi veleli, mislil sem si, in imam li kakove? Nikakih, ki bi veljali tam. Kaj mi pomaga samo moralno prepričanje? Lahko bi si nakopal še kaj sitnega na vrat, ko bi na vse zadnje nedolžnega okri- vičeval, in bi uni zahteval zadostenje za kaljeno čest. Zakaj človek se vendar tudi lahko zmoti!

A vprašal ga bom, kam se pelje, mislil sem dalje. Na vprašanje moje odgovori mi: „V Beljak“, še precej prijazno in mi zastavi isto vprašanje. Čutil sem se, ker prej večidel molčeči odgovori mi precej olikano na mojo odpoved: „Žal mi je, da se ne popeljeva dalje skup“, in zbravši svoje reči pristavi: „Gotovo bodele kaj izstopili?“ Pritrdim mu, in tū mi prijazno reče: „Smem li vas prositi, da bi eno minuto samo postali od zunaj pri dekletu in mojih rečeh. Menim, da sem nekoga videl tam v unem vagonu, ki se mi znan zdi, in to-le nerad pustim tako, saj veste. Dekle mi ne more varovati tega, saj sama varuha potrebuje. Kaj ne Lucija?“ djal je deklici, tiho zraven stoječi.

Ta ponudba mi je bila prav ljuba; prav rad bi bil še kako be- sedo govoril z ljubim otrokom. Furlan je šel iskat znanca svojega, jaz pa vzemem v levico tiste stričeve malenkosti, ki je je imel pri sebi, z desno pa primem deklico, in stopim ven. Ravno sem imel za deklico ne- kaj na jeziku, kar čutim, da me je nekdo precej trdo prijel za ramo. Nevoljen skoraj pogledam kviško, in oj strah! pred seboj vidim dva žandarja s puškama in z bajonetom. „Le ne ustavljajte se! Urno z nama!“ glasi se mi silno strmečemu iz dveh ust ob enem. Čutil sem v tem trenutku silen nagon, da bi se vrgel na una dva, a to je trpelo samo en trenutek, in tudi bi mi ne bilo pomagalo ničesa, ker videl sem se že v sredi med njima, zadej pa sem slišal jokajočo deklico. Lica so mi gorela strašno, enkrat se ozrem na okoli stoječe, vidim, da so vsi pogledi vrpti na-me, pobesim glavo, in urno stopim naprej, da bi le prej ušel tej neizmerni sramoti.

Nič prav nič nisem mislil, skozi radovedno množico gredé, še spom- nil se nisem, da sem nedolžen. Bilo mi je, kakor bi se mi bile na en- krat zmešale misli, in prav oddehnil sem si, ko so se zaprla za meno

neka vrata, in sem se videl z žandarjema in z deklico samega. Ti sem začel zopet misliti in dobivati ono srčnost rekoč: „Prosim, kaj pomeni to?“

„Kmalo boste videli,“ odgovori mi mrzlo korporal in vzeme iz žepa zapisno knjižico svojo. „Svetujem vam le, da ne boste tajili, kedar pride gospod policijski komisar.“

„Nedolžen sem, in zahtevam, da naj pride komisar, da se ta nesrečna zmotnjava brž poravná. Zagotavljam vaju, to je zmotnjava!“ Na to mi ne odgovori nobeden.

Puški odložita in se mi nasproti vsedeta. Čez ene minute spregovori žandar prostak: „Uboga mati, kako se je ustrašila zvedevši, kje je njeno dekle!“ To mi na enkrat razjasni vse. „Gotovo iščeta strica te-le deklice, Furlana?“ rečem lehkega srca. „Dà, dà, jaz sam sem isto sumil. Toda na pravega nista zadela! Hitro, hitro, da ne bo prepozno!“

Na vsa moja zagotavljanja me še pogledata ne. Mirno odpre korporal zapisnico svojo in bere: „Mala šestletna deklica črnih las, belih lic, s pisano ruto ogrnjena.“ Prostak pogleda deklico, in reče: „Dà!“ — Blizo šest in tridesetleten“, nadaljuje korporal, „srednje velikosti, črnih las, bledega obraza, svetlih črnih oči, v opravi furlanskih delalcev. Tovariš njegov pogleda sedaj mene od nog do glave, prikima nekoliko, odkima ravno toliko, in na zadnje prav zelo odkima in pravi: „Tega je ali vrag spremenil, ali sva se pa midva zmotila. Saj nima črnih las, ampak kostanjeve, niti bledega obraza, niti črnih oči.“ — „Šema, kaj ti veš?“ nevoljen mrmra korporal, vedno v listnico gledaje. „Ali še nisi slišal, da se znajo taki omladiti in ostaričiti, kakor le hoté?“ „To je res!“ počasi odgovori prostak, pa vendar se mi zdi, da sva preveč na deklico gledala.“

(Konec prihodnjč.)

Moje gosli.

(Zložil G. R.)

Čemú mi gosli, gosli zlate,
Sreberne strune, slonast lok?
Te, slavna Vila, so le za-te,
Ná je nazaj iz mojih rok!

Iz javora mi gosli zreži,
Po takih narod koperní,
Na nje mi strunice priveži,
Domačih glasov strune tri.

Najprvo Slavi daj napeti,
Naj druga svobodo slavi,
A Veri sveto v sredo vpleti,
Ter z živim plamom slednjo vžgi!

Te geslu svojemu naj vérne
Ognjeno, krepko zmer doné,
Ljubezni vpričo neizmérne,
Ki vnema mlado mi srcé.

In šel od sela bom do sela
In k goslim svojim žarno pel,
Da v srca pesem bo donela,
Da duh se v narodu bo vnel!

Kostanjevo drevo.

(Natoroznanski obraz; spisal Z.)

Mogočen divji kostanj se je vzdigal iz zemlje sredi zelene trate pred gradom, in daleč stegal svoje grčave veje in vejice z gostim širokim perjem, med katerim so se ponosno v lahni sapici zibali lepo pisani veliki cvetni šopki ter svojo prijetno vonjavo trosili daleč na okrog po zraku, da so še rajši ljudje prihajali v temno hladno senco starega drevesa. V zeleni strehi so rajale in se podile od veje do veje čvrčeče in žvrgoleče ptičice raznih suknjic; od cveta do cveta pa so mrmrale in brenčale drobne živalce, nabiraje si sladke hrane. Kjer je orjaško, z mahom poraščeno deblo kipelo iz tal, pognal je bil tudi mlad kostanjič svoje deblice ter nežne koreninice vrival v zemljo med grčevo znožje starega pajdaša. Ali ko je stegnil glavico gori ob debelu čvrstega soseda in gledal v gosto častitljivo streho, storilo se mu je milo in tako-le je nagovoril grčavega orjaka: „Srce mi krvavi, mogočni tovariš! če te pogledam. — Do tolike velikosti in krasote jaz nikdar ne pridem; oh da me ni pokončala človeška roka, ko sem prvič pogledal izpod tmine zemeljske odeje?“

In prijazno se oglasi starec nad njim pa mu svarilno govori: „Kako obupljivo govoriš, kako predrzno! Kaj malo zaupaš Onemu, ki je v življenje poklical mene in tebe, ki s svojo rosico napaja in s solnčnimi žarki ogreva mene in tebe! Le pogumno; upanje naj te ne zapusti, saj iz malega raste veliko! Mar misliš, da sem jaz čez noč tak postal, kakoršnemu se mi zdaj čudiš? O trpel in trpel sem in skusil marsikaj hudega, predno sem le kal pognati mogel; čuditi se je skoraj, da sem ostal pri življenji. Kaj boš ti, sinko? Jaz sem te ko ličen kostanjič doli spustil v mehko travo in vril si se v vlažni mah pa pognal, tako da razun zimskega mraza še kar nič nisi pretrpel. Le moje dogodke poslušajmo — in sodi potlej, če ti je res obupati!“

In jel je obraščeni očak tako-le pripovedovati svojemu vnučiču: Daleč od tod je moja domovina; tam-le unkraj sivih gorá je stal moj očanec z drugimi vred v ravni vrsti, da so senčili lepe s peskom posute pote, po katerih se je sprehajala mestna gospôda. Ko sem se zavedel življenja, tičal sem še v temni ječi, v ježevi lupini. Slišal sem čvrčanje veselih ptičkov, slišal govorjenje ljudi, čutil gorko pripekajoče solnce — ali krog mene je bilo temno, vse temno; zavedel sem se življenja pa uživati ga nisem mogel; vnani svet je bil meni zaprt. Napenjal sem se in pritiskal ob steno svoje hišice, da bi se mi odprla ječa; in na vse zadnje po dolgem trudu, pok! — in odprt mi je bil pisani svet.

Od začetka se nisem mogel nagledati vse krasote in si mislil: zdaj je mera moje sreče polna. Ko pa vidim veselo krog mene frčati ptičice, šumeti drobnih živalic brez števila v polni prostosti po zraku, ko ugledam lepe sočnate rastline ob šumeči vodici, kako so spenjale svoje mladike in pisane glavice prosto obračale proti nebu . . . oj, ko sem vse to gledal, prihajalo mi je tako hudo, tako ozko pri srecu, da še nikoli tako. Vso to prostost in radost videti pa uklenjen sedeti v ječi! Kaj mi je zdaj pomagalo odprto okence, ko pa ven nisem mogel —

še-le pravo žalost mi je to delalo! Nestrpljivo životarjenje — mislil sem, da me hujšega kaj ne more zadeti

Pa čakalo me je še huje, huje. Videl sem drugega za drugim poskočiti mojih bratcev iz razbite, pretrgane odeje; doli na mehko tratico sem ga videl skočiti in valjati in trkljati se med nežnimi malimi cvetkami. Zdaj sem pričakoval tudi za-me rešilne ure in ker le ni bila, jel sem stokati in solze točiti. Prigomazila je kosmatulja gosnica, od strani pogledovala k meni v hišico in mi jela očitati: „Kaj je nek temu tepcu? Prav sile ti je stokati in kremžiti se, ker tako varno čepiš v trdni hišici, ki te varuje mraza in druge sile, med tem ko si bom jaz še-le sama morala splesti in stkati s trudom —“ kar ko blisk naglo prileti debel klešček, čutim se na vso moč pretresenega, zapusti me zavest. Kaj in kako je bilo na dalje z menoj, tega ne vem; ko se zavém, čujem rahlo šumljanje pod seboj in zapazim, da sem obvisel med gostimi vejicami grmička, ki je rasel tik bistre vodice.

Oziram se in kukam izmed vejic, opazujem svojo okolico in spoznal sem, da me je milostno obvarovala in vodila skrbna Stvarnikova roka. Zdaj še-le so se za-me začele zlate ure; nastali so trenutki pisanih senj — in kaj bi ne? Proč je bila ozka ječa, odrešilni klešček jo je razbil, razdrobil moje okove. Prosto sem čepel pod grmičkovim perjem, ki mi je bilo strehica, če je deževalo in z lahno sapico vred me hladilo, ko je solnce močnejše v mé vpiralo svoje žarke. Ptičice so skakljale in drobnele po vejicah, ali je pa primrmral kak čmerl s svojim basom in pa kaka druga živalca je prigomazila do mene, da mi nikoli ni bilo dolg čas, če bi že tudi pod menoj ne bila tako veselo šumljala vodica in valčke svoje gonila po pisanih okroglih kamenčkih in bi ob njenem robčeku ne bile rasle jesenske cvetice ter svoje nožice prale v srebernem potočiču. K vsemu temu veselju mi je hodila po noči še družbo delat nežna taščica v pohlevni rujavi in po prsih rumeno-rudeči suknjici. Ko se je solnce pomikalo za goró in so cvetlice po travniku k večernemu spanju jele zapirati pisane glavice, takrat je priskakljala tudi moja tovaršica domú, počepnila zraven mene in z milo-fihimi glasovi zapela mi večerno molitvico, predno je stisnila trudno glavico pod plašček. In zjutraj me je prebudilo isto milo zategnjeno petje. Jela se mi je smehljati vesela ptičica, kimati mi z glavico potlej pa stegovati vratek, nožice, repetnici in s kljunčekom rosico obirati s perja... frčati od vejice do vejice; potem pa je odletela v pisani gaj na dnevno delo. Tako sladko življenje sem imel nekaj dni; ali kaj — prenaglo je minulo.

Necega popoldne so se jeli črni oblaki zbirati na nebu in nastal je silen veter, ki je močnejše in močnejše prihajal in vil in pripogibal celó mogočna drevesa. Trepetaje sem se stiskal v svoj kotiček, trepetaje pričakoval, kedaj tudi mene pograbi nevihta, ki je stresala grmiček. Dež je lil in mala mirna vodica pod menoj je rasla in rasla in narasla v bobneči in hrumeči potok, ki je polomljene cvetke ob robu trgal in ruval in je s koreninicami in zemljo vred s seboj vlačil. Kar zatuli vihar strašnejše ko kedaj — veje pokajo — košati vrh zašumi in oplazi po grmičku in, odtrgana rogovila, moja strehica, in jaz se namakamo v umazanih valovih. Komaj sem vedel, kaj se godi z menoj; popade me val in v naglem diru je šlo dereče in hrumeče naprej, zdaj više zdaj niže, da sem čez nekoliko obvisel v neki široki vodi med gostim bičjem.

Rešen sem bil, pa kdo vé za koliko trenutkov? Saj so okoli mene poganjali valovi drug drugega in s seboj vlačili vej in enake šare, voda je pluskala čez-me in meketala in rinila in spodjedala bičje, ki me je še kviško zdržavalo nad temnim breznom. Trepetaje sem pričakoval trenutka, da bo priplaval kaka košata veja ter posekala in pod vodo pogreznila mene in dobrotljivo mi rastlino. V silnih teh težavah so mi v spomin dohajali oni srečni časi, ko sem še na drevesu v varnosti čepel v svoji hišici ter varen vse sile zrl na pisani svet — jaz nezadovoljnej! Ali takrat sem si želel prostosti, želel popotovati po svetu! Zdaj sem imel, kar sem želel — popotovanja dovolj; oj da bi tako ne!

(Konec prihodnjič.)

Potopisni listi.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

V gornjem Gradu 9. avg.
zvečer ob 11 tih.

III.

Zjutraj se zbudim na tešče v planinski bajti in bil sem še pri Pogledniku. Pogledam krog sebe, pa berača sivobračca ni bilo nikjer; pogledam dalje po hiši, sinočnih rogoviležev ni bilo nikjer; pogledam v kot za mizo, nikjer ni bilo žive duše. „Jože, sedaj si pa sam!“ rečem sam pri sebi, „kaj pa, ko bi si napravil pipico tobačka za zajutrek, saj nimaš sicer nobene božje reči v usta djati.“ Potipljem krog sebe. Na slami pri glavi je ležala gorjača, torba in črevlji, le pipe ni bilo nikjer. Iščem in iščem po slami, pri peči, za pečjó, pa nikjer je ni. „Kaj“, pravim, „ko bi jo bil vzel le-uni rokomavh in si postregel ž njo?“ — Grozna žalost me obide, ko vidim, da sem prišel ob vse svoje premoženje, ob pipo s svitlim pokrovom in roženo cevjó, iz ktere so pušili še moj stari oče in Bog vedi kdo še poprej. „O audi Jupiter, audiat fas!“ zdihoval sem, „moja preljubljena pipica je prišla v ptuje roke; nikdar je več videl ne bom! — Opravim se urno ter zapustim hišo trdo sklenivši, da ne bom nikdar več tukaj spal.“

Po ozki, kameniti stezi sredi smrekovega gozda pridem do visoke sive skale. Splazim se z veliko težavo na-njo, in glej! Vsa dolina do gornjega Grada se je razprostirala pred menoj: ob krajih visoke, s temnim smrečevjem obraščene planine, spodaj zelena dolinica, po kterej se je vil bistri potok, sem ter tje pa raztresene posamne hiše in bele cerkvice. Kakor nekdanj Mozes z gore Nebo obljubljeno deželo, pregledoval sem jaz vesel to malo dolinico, štajerski svet. Ko pa je bila moja radost največja, kihnil sem zaporedoma trikrat prav hudo. „To je dober omen“, djal sem in zapustil pečino.

Prišed v dolino k noveji Štifti, umijem se v studenčnici, potem pa pravim: „Jože! danes še nisi bil pri maši, stopi tu-le nekoliko v cerkev!“ Odprem velika vrata, pa cerkev je bila vsa prazna, le za durmi je klečala stara ženica in grozno urno migala s svojo suho brado. „Ali ne bo maše?“ vprašam jo. „Je že minula; če hočete iti k maši, pojdite k sv. Miklavžu, ondi se bo sedaj-le pričela.“

V četrti ure prikorakam k sv. Miklavžu, kjer se je ravno začela maša in sicer peta. Na koru je sedel pri majhenih orglicah, kakoršnih še nikdar nisem videl, dolg suh šolmašter v gosposkej, zakrpanej suknji in je takó neusmiljeno vdoloval po klaviaturi, da sem menil zdaj zdaj se mora razleteti to malo delce. Ker ni bilo na koru niti pevkinj niti pevcev, krožil je vedno solo. Ali ta solo bil je grozno dolgočasna melodija, podobna starej šolmašterski:

Sv. Miklavža cerkvica, cerkvica,

Kuca, kuca, kuca, cerkvica.

Gori je namalana merklica, merklica,

Kuca, kuca, kuca, merklica.

Po dokončani službi božji me je spodil brž s kora ter ga skrbno zaklenil. Menda se je bal, da bi mu kdo ne ukradel male igračice, ki mi je bila res takó všeč, da sem se še sredi cerkve ozrl parkrat na kor.

Unkraj sv. Miklavža pridem do samotne hiše, kjer je visel nad vratni smrekov vršiček — znamenje, da je ondi gostilnica. — Vležem se pod hišo na trato in jamem premišljevati: „Danes imam dvajset krajecarjev za pot, ker nisem včeraj nič zapravil. Dobro, opoldne bo mastno kosilo in lahko bom nekoliko poduškal.“ Domislil sem se vseh jedil in pijač, ki se dobé v krčmi za poštene denarje; tuhtal in tuhtal sem, kako bi obrnil svojih dvajset krajecarjev, da bi bilo prav. V takovih blazih mislih zatisnem oči in sladko zaspim. V spanji se mi je senjalo, da sem bil na gori Olimpiški, kipa je bila popolnoma podobna izanskemu Krimu. Prikaže se mi čuden možicelj suhega obraza in plašat kot trska. Imel je velika očala na nosu, še večja pa ušesa, pod brado pa nekoliko kocin, ktere je neprenehoma vihal. Kremžil in pačil se mi je strašno grdo ter raztegoval usta do ušes; na strani pa mu je stala, o groza! Dora dela Bunka, ki pa je bila še veliko debelejša, nego tisti večer. Možicelj se mi grozno grdo namrdne ter mi pomiga s prstom, potem pa zgineta obadva v oblake. Jaz zakričim samega strahu in se zbudim. „Te senje ne pomenijo nič dobrega“ mislim si in skobacam kviško.

Videti na solncu, da je že zdavno odzvonilo poldne, grem v krčmo ter ukažem prinesiti jedi in pijače; povedal pa sem koj, da samo za dvajset krajecarjev, kar se je gostilničarju čudno zdelo in je nekako pomenljivo pomajal z glavo. — Pri drugi mizi je sedel čakast človek bledega zaraščenega obraza v lovskej obleki. Imel je pred seboj polič vina, pušil je iz velike turške pipe in se vedno igral s kozarcem. Ker so naji zapustili oče krčmar, ostala sva sama ter prodajala grozni dolgčas. Slednjič se nama omajata jezika in jameva se pogovarjati o tej in uni reči. Povedal mi je, da je zemljomerec, domá iz Češkega, da stanuje v gornjem Gradu i. t. d. Beseda dá besedo in kmalo sva bila najboljša prijateljaja. Brž izpije svoj polič vina potem pa se vsede k meni in reče

prinesti polni bokal. Jaz, odkritosrčna duša, mu naravnost povem, da nimam več denarja, on pa me potolaži rekoč, da bo vse sam plačal. Pila sva ga, da je bilo veselje; on si je prižgal smodko, meni pa dal svojo turško pipo, ko sem mu povedal, da mi je moja ukradena.

Da bi nama čas prej minul, jameva prepevati razne pesmi, on česke, jaz slovenske narodne. Najbolj mu je bila všeč tista, ki pravi:

Le pijmo ga,
Ne glejmo ga,

Saj je vince,
Saj ni voda.

Moral sem mu jo toliko časa peti, da se je je popolnoma naučil; in da ne bi je pozabil, zapisal si jo je v knjižico. Jaz si njegovih pesem nisem dokaj zapomnil, ker so imele malo besedi, a grozno veliko: trala, trala, trala la; ně, ně, ně i. t. d.

Ko sva se ga bila že dobro nalezla, rekel mi je, naj grem ž njim spat v gornji Grad, kar sem jako rad storil. Ura je bila že deset odbila, ko sva jo mahala po cesti ob potoku Dreti in pela:

Byl tam jedni pivovárek,
Tam bydlil náš Vencel sládek etc.

Zemljomerec je bil zelo postrežljiv, zatorej sem ga koj zapisal v svojem dnevniku v rubriko med dobre duhove. Dal mi je svojo lastno postelj, kjer sem tako sladko spal, da sem se še le drugo jutro zbudil.

Jezikoslovne reči. *)

(Spisal Fr. Levstik.)

I. Mej ali med? — To vprašanje beremo v prvem listi letošnjega „Glasnika“, kateri svojo razpravo tako začenja: „abecedna vojska je, hvala Bogu, med nami minula, oblikarski vihar je potihnil, vnél se je vendar nov boj zoper posamezne besede in njih dosedanje lice v pisavi, ki včasi prav po nepotrebnem moti toliko potrebno edinost.“

Morda ne bode napak, če se temu kaj odgovori. Opominjam, da ne leti samo na „Glasnikove“ besede vse, kar hočem povedati, ampak na razne krive misli, ktere se meju nami gláse o jezikoslovnih preiskavah in o pismenaj slovenščini.

Mnogo jih — ne v šali, ampak ozbiljno — pravi: „če se bomo zmerom pulili za pisavo, kdaj se polotimo znanstva samega?“ — Ali ti možije ne vedó, da jezikove preiskave nikomur ne brane, poprijeti se znanstva, ktereга koli hoče? in da mora vsak delati, kar njemu gre najlaže izpod rok, ker nobeden posameznik ne more vsemu kaj? A da jezikoslovstvo, zlasti primerjajoče, ne bi znanstvo bilo, tega ne sme tr-

*) Iz srca radi bomo dajali tej in enakim temeljitim razpravam jezikoslovnim prostora v našem listu, da se posamezne besede in oblike našega jezika še bolje pojasnijo. Pričuóci spis je natisnjen brez vsake premembe v oblikah. Vredn.

čiti nihče več, kdor koli umeje, koliko velikih rečij nam je vže razbistrilo, pa da utegne še zvršiti naloge, morda važne vesoljnjej izobraženosti. Zatorej te vednosti ne čisla zastonj ves omikani svét.

Kako omahljivo se pri nas vedno še misli o vsacem, torej tudi o jezikoslovnem znanstvi, to nej skrivnost, in to nam priča tudi rečeni „Glasnikov“ list.

Ko bi nam ta list bil prinesel veselo novico, da je srečno minol boj za utrditev naše narodne bodočnosti, kterej po sedaj več ne bode trepetati zaradi pretéče smrti; ko bi nam bil povedal, da so Turci bežali iz Carigrada, ali kaj enacega: tedaj bi se nihče ne čudil njegovemu „hvala Bogu.“ A če je abecedni in oblikarski vihar minol, je li za tega delj treba tacega radovanja v denšnjih ozbiljno viharnih časih, v kterih Slovencem gre za bitije in nebitije? Ali je treba vzdihovanja zarad boja proti posameznim besedam in njih poprejšnjemu licu, dokléder se morda ni gotovo ne zna, je li to lice pravilno ali ne? Kako siromašk narod bi Slovenci morali biti, ko bi jim res ne dale pokojno spati, ko bi je res dvojile take nedolžne stvari! Ne smešimo sami sebe, kader néjmamo za kaj! Dasi je meju nami še premnogo rečij, zeló potrebnih brze poprave, ali tako abderitski sploh vendar nejsmo, kakor bi se utegnolo soditi po „Glasnikovih“ besedah. Smo li uže kdaj čuli kak časopis ali kacega pisatelja meju nami oznanjati, da mora zaradi slovniških bojev ustaviti svoje delo? Nikoli ne! Pisatelji pišó, kakor so poprej; časniki mirno hode po deželi, kakor so prej hodili, ter njihovo čislo raste od dneva do dneva, če se tem huje lasajo slovničarji, zaradi kterih še v nobenem stolpi nej v plát zvoná bilo, nánje zbiráje slovensko črno vojsko. Borimo se dan denes za največo svobodo povsod, čemu bi si jo kratili v znanstvenih preiskavah? — Jaz nikdér ne morem videti, kako bi utegol boj proti posameznim besedam in njih dozdanjemu licu motiti potrebno edinost — ali je vselej potrebna ali ne, o tem vsi tudi enako ne sode — ali to vidim, da naša nevednost in dušna lenoba, sedéca na visocem sedli smešnega napuha, srdito napenja grebén, kader koli kaj zve, česar bi se morala še učiti; dalje vidim, kako o vsakej priliki žalostno kažemo svojo malóst, ktera vsako reč meri tudi samo na malo péd; vidim, kako se nam še niti ne sanja, da je sam zgodovinski in primerjajoči pot pravi pot preiskavam vsacega jezika in vsacega narečija, torej tudi slovenskega, ktero se tedaj ne preiskuje tako, kakor se zdi nekterim; kajti nej dosti, če samo zdanjo kranjsko, ali samo štajersko, ali samo koroško besedo mečemo na tehtnico, nego po pametnej presodbi nam je pisavo bogatiti iz vseh podnarečij, ker ne pišemo samo kranjski, ne samo štajerski, ampak vseslovenski. Koliko se nam je učiti samo iz Kuzmíca in Habelíca! Minoli so časi, ko so naši pisatelji govorevali: te in te oblike nečem pisati, ker mi nej po godi. Uže Krel je opominjal: „spomisli tudi na več našiga imena in jezika lúdy, ki jr so okuli nas, Dolence, Istriane, Vipavce etc., kateri skorai povsod čistési slovensko govoré, kakor mi po Kranju inu koroški deželi, do polu nembški.“ Dalje nej dosti, samo vedeti, na kterej strani se v Metelčici nahaja to ali to pravilo; nej dosti, izgledov iskati samo po zdanjih slovenskih knjigah in časnikih: ampak vrnoti se nam je v prve pisatelje, ki imajo mnogo oblik in krasot, kterih novi nejmajo, mnogo zlata, ktere ga zaman iščeš po zdanjih spisih. Tudi se naš govor mora primerjati starej slovenščini

in drugim narečijem, ter če tu nikdér ne dobodeš uka — in kolikrat se to pripeti — tedaj treba pogledati v sosednje jezike. Torej predno človek izreče končno razsodbo, kaj je res napačno, kaj po dozdanjej obliki dobro, mora se ozreti na mnogo strani, pa še se mu opésne, da se premoti. Krive misli imamo dalje o tem, da ne presojava slovenščine za narečije, kar je res, — ampak za samostojen jezik, kar nikoli nej bila, niti je zdaj, niti more kdaj biti. Naše slovstvo néjma samostojne bodočnosti, ker nas je premalo števila. Če se dokopljemo do enega vseslovanskega jezika v knjizi, ali če vsaj mi južni Slovani dobodemo vsi en pismen jezik, potem ga bode gotovo bogatilo tudi naše narečije. Za tega delj je dobro pretehtati, kaj je v njem slovenski, kaj ne; kaj je pravilno, kaj slabo, da ne zasejemo namesti čistega zrna ljulike, ktere imamo tudi v pisavi toliko, da se o tem niti ne bléšči nikomur, kdor nej sam preiskaval. Torej se nej čuditi, ako ničevédei, kader beró: „to in to imamo iz tujščine,“ vzdihújo: „a kaj je potem našega?“ ker jim je neznanó, da se v jezik utegne zatrositi tem več tujščine, pa da poleg tega njegovo pravo jedro more biti še zmerom zdravo, — samo védeti je tréba, kdé tičí to jedro; tudi jim je neznanó, kako neizmérno bogata z domačimi besedami in oblikami je slovanščina, če se zmislímo vseh raznih narečij; kajti nekteri meju njimi znajo samo nemški misliti, — nemški izreki in konstrukcije so jim v krvi in mozgi, o slovanskem svojstvu se jim nikoli niti nej sanjalo; kar pišó in govóre, samo predstavljajo iz nemščine, pa jim vendar oči srdito goré od jeze, ko beró, da ne mogó zapisati niti stavka, o katerem so brezi skrbi, da je slovanski zapisan. Nevednost je v svojej neskrbnosti tako srečna, kakor nedolžnost, ker so nevarnosti obema enako skrite; samo tako blagosréna nej, kader jej kdo pové, da ne hodi pravim putem.

Ko bi slovenski pismeni govor tudi imel sam svojo bodočnost, vendar nej pozabiti, da so ga edine preiskave pripravile na to stopinjo, na kterej ga zdaj vidimo; nej pozabiti, da nejmamo slovstva, ktero bi zaradi spoštovanja do starih pisateljev moralo ohraniti vse oblike, kakoršne zdaj vladajo. Nam še nejso péli ni Homerji ni Shakspearji, pa ako bi nam tudi bili úže peli, resnica v preiskavah vendar ne znađe nikakoršnega spoštovanja; to nam pričajo Nemci, kterim so pisali Góthe, Lessing, Schiller, Herder, a vendar še zmerom gláde svojega jezika dozdanje lice, — pa bi ga mi ne smeli? Kdor vse to na tanko presodi, ne reče nemudoma: „ta ali ta ima pri mnogih prednostih to slabo stran, da ne popravlja samo, kar je v resnici pomanjkljivo ali napačno, ampak sem ter tje tudi prenareja, kar je že v dosedanji obliki dobro in po mnogoletni rabi v knjigi utrjeno.“ Koliko je takih besed, da imajo več oblik, ktere so po raznih vzrocih morda vse vredne književanija; pa če kdo premišljeno zapiše kako živo obliko, ktera zdaj gine ali je úže izginola iz pisave, s tem še ne velí, naj se tekój denes po poldne zatéro vse njene sooblike.

(Konec prihodnjič.)

Obzor.

Koprivnik, meseca januarja. Podgoričan. — Marsikdo, ki naših Kočevarjev ne pozná, vém da za gotovo meni, Koprivničauje ne znajo slovanski govoriti in naše narečje jim ni na mari; tudi jaz ne bi bil poprej verjel, da jim je tako draga slovaščina, vzlasti pa, da jim je slovenščina tako jako ljuba. To sem pač vedel že poprej, predno sem poznal kočevski svet, da nekteri morajo nekoliko znati slovanski, zato ker beretajo po slovanskem svetu, toda zdaj še le vém, da je vse drugače nego sem sam menil nekdaj. Jaz imam navado, da sem med svetom, če le utegnem, ker kdor hoče ljudi spoznavati in tudi zarés spoznati, vsak tak mora med nje zabajati in občevati ž njimi. Iz početka nisem naših Kočevarjev še poznal, kaj in kako, zatorej — kedar sem v mislih kaj takega, česar nisem hotel, da bi vedeli, — vselej sem s svojci le slovenski govoril. Ali nekolikrat sem naletel, kajti začeli so me gledati in prijazno muzati se mi, bodi-si moški ali ženske. Zatorej sem zdaj pa zdaj povprašal, zakaj se muzajo, a kaj menite, kaj mi je ta ali ta odgovoril? „O, gospod, dobro znam, o čem ste zdaj govorili.“ A tudi rés, povprašal sem ga o čem, in do poslednje pičice mi je povedal vse. Pa tudi srbski, češki in poljski znajo govoriti, ker beretajo pa Srbskeje, Hrvaškeje, Češkeje, Poljskeje in s Slovenci na Ogerskeje; nekterim izposojam celó slovanske knjige. Ker jim je slovenščina posebno ljuba zaradi mnogotere beretije, zategadelj pošiljajo svoje otroke na Slovensko v učilnice; ako povprašaš kakega očeta, koliko ima otrok, ali so vsi otroci domá ali ne, ali so v učilnici ali ne, ponosno ti pové, da ima enega ali dva sinka, tudi hčere časi, v slovenski učilnici itd. — Nemškutarji, kaj in kako pa vi vpijete, lajate in počenjate!

Slovenci, kaj čemo? Spisal Dr. J. Vošnjak. — Sloveči rodoljub in sedanji deželni poslanec dr. J. Vošnjak v slov. Bistrici je spisal pod gori naznanjenim naslovom jako potrebno delo, v katerem razlaga v lehkoumevni besedi svojim rojakom želje in zahteve slovenskega naroda ter dokazuje, zakaj da moramo vse to želeti in po katerem poti bi se dalo doseči. Mimo kratkega zgodovinskega vvoda o preteklosti in sedanjosti slovenskega naroda razpada knjiga v tri razdelke; v prvem je govorjenje o naših zahtevah in željah, ki se tičejo ravnopravnosti v šolah in uradnijah in samouprave v občini, v deželi in deželni skupini, v drugem o sestavi in delovanji deželnega zbora štajerskega, v tretjem pa nam kaže pot, po katerem utegnemo priti do zaželene ravnopravnosti z drugimi narodi v državi. Da je ta knjiga v sedanjih dneh po svojem zapopadku vsem Slovencem jako potrebna, tega nam ni treba še posebej dokazovati; živo jo torej priporočamo vsakemu narodnjaku, da jo po svoji moči razširja tudi med prostim narodom, kteremu je sosebnó posvečena. Knjiga šteje 75 strani vel. osmerke in veljá po bukvarnicah samo 25 nkr.

* V tiskarnici D. Albrechta v Zagrebu so prišle na svitlo zbrane pesme hrvaškega pesnika dra Napoleona Špun-Strižića pod naslovom: „Iz mladih lietah.“ Lično natisnjena knjiga šteje 16 tiskanih pol, cena jej je 80 nkr., čisti donesek pa ja nameujen „učiteljskeje Zadrugi“ v Zagrebu. „Bosiljak“ pravi o njej: „Ove pjesme spadaju medju izvrstnije plodove našeg novijeg pjesništva; one se odlikuju bujnom fantazijom, liepimi slikami, sretnim izumom, jedrinom mislih, kripkom značajnošću, neokaljenom čistotom i uglađenim jezikom. Gosp. dr. N. Š. pokazao nam je ovimi pjesmami, da je kras-

nim pjesničkim darom obdaren, te mislimo, da bi upravo grišeio rodu i domu svomu, kad dobiveni svoj talent i nadalje gojio i njegovao nebi, i to tim više, što nam se baš na tom polju veoma malo umnijega naraštaja pojavljuje.“ Željni smo zvedeti, ali najdejo te pesmi pot tudi k nam Slovincem!

* Polski roman se obdeluje že več let s posebno marljivostjo in z najboljšim vspehom, da sloví dan danes že daleč črez meje slovanskih dežel. Tudi tekoče leto nam obeta obilo lepega pridelka na tem polji literarnem. Znani romanopisec Jan Zacharjasiewicz je dogotovil dva obširna romana; prvemu je naslov „Marek Ponaj“, predmet pa mu je vzet iz zanimljive dobe razdelitve polskega kraljestva, drugi se zove „Serce i wyobrażenie.“ — Sloveči J. J. Kraszewsky je spisal nov roman „Ongi“, ki se natisne, kakor naznanja Včela, v izvrstnem ilustrovanem Tygodniku, ki ga izdaja L. Jenike v Varšavi; on je izdal tudi zanimiv zgodovinski spis „Pamiętnik anegdotyczny s czasów Stanisława Augusta“, ki obsega karakteristike slovečih polskih osob knezov Czartoryskich, Tadevža Kościuska, kneza K. Radziwilla, kn. Vellqtaja itd. V gori imenovanem ilustrovanem časniku se natisne tudi T. J. Ježa dvozvvezkova povest „Helena“ in povest Valerije Morszkowske z imenom „Życie za życie“. — V literackem „Dzienniku“ se tiskajo zanimivi pripovedni obrazi „Pierwsi Galicjanie“ od Vl. Lozinski-ga; v dodatku pa prinaša prevod krasnega francoskega romana „Paryż w Ameryce“ od E. Laboulaya.

* Prednik „Umelecke Besěde“ v Pragi, slavnoznani šolski svetovalec J. Wenzig, obdeluje zdaj, kakor naznanja Včela, sešobno dramatično polje česke literature. Pred kratkim časom je bil spisal tragedijo v petih djanjih „Koruna“, ki se že pripravlja za predstavo v českem igrališču, zdaj pa je spet dogotovil dve veseji igri, izmed kterih se je ena „Maliř co Pygmalion“ o odborovi seji prebrala in se vsem poslušalcem jako prikupila.

* V Pragi je začel dvakrat v mesecu izhajati nov dramatični umetnosti posvečen list z naslovom „Česká Thalia“, ki bo prinašal nove česke igre in razne razprave in naznanila, ki se tičejo českega gledišča. Vrednik mu je J. Mikulaš Boleslavsky, polletna cena 1 gld. 75 kr.

* Jugoslovanska akademija v Zagrebu utegne v kratkem pričeti svojo delavnost, ker je potrjen njen poslovnik in dopolnjeno tudi število njenih udov. Bog daj, da v resnici postane središče jugoslovenskeje vednosti in umetnosti, kar se gotovo v kratkem zgodi, ako se sedanja v mnogih rečeh še vegava hrvaška pisava na podlagi stare slovenščine z ozirom na druga jugoslovanska narečja v stanovita pravila dene in se otrebi tistih oblik, ki nimajo korena ne v stari slovenščini, ne v drugih slovanskih narečjih. Pri tej priložnosti moramo vendar javno izreči, da se bo čudil ves slovanski svet, da še zmeraj ni izbran za uda jugosl. akademije prvak slovanskih jezikoslovcev sloveči Slovenec g. dr. Fr. Miklošič na Dunaji.

Listnica. G. L. G. v. K. Dobro došlo, v prihodnjič; g. J. K. v. L. Kolikor se daje soditi iz poslanih poskušanj, delo še ni popolnoma godno za natis; g. M. P. v. B. Pisava dosti dobra; svetovali Vam bi vendar, da se lotite nam bližjih predmetov; g. J. St. v. n. m. Kolikor smo utegnili doslej prebrati, dobro; g. J. V. v. K. Prihodnjič, prosim v kratkem spet kaj; g. lajtn. V. K. Za „Cvetje“ je plačano, za „Slov.“ ne.

Naznanilo. Kdor misli izmed čest. slovenskih pisateljev za „Koledarček družbe sv. Mohora“ še kak krajši izviren spis pripovednega, gospodarskega ali sploh podučnega obsega poslati, naj se zgodi to vsaj do konca t. m. — Spisov za „Cvetnik“ prosim do 10. t. m.

Novim naročnikom moremo še z vsemi letošnjimi listi slov. Glasnika ustreči.

Vreduje in na svitlo daje: A. Janežič, tiska pa J. & Fr. Leon,